

„Forum du développement”, nr. 87, décembre, 1982

Anul mondial al comunicațiilor, 1983, marchează, printr-o coincidență fericită, 10 ani de la apariția publicației „FORUM DU DÉVELOPPEMENT”, revistă editată de Divizia pentru informații economice și sociale și Universitatea Națiunilor Unite. Pentru marcarea acestei aniversări este prevăzută organizarea în luna februarie a.c., a unui colocviu, la Paris, pe tema *Une amorce de réflexion sur le microprocessus „aux pieds nus”*. În cadrul colocviului vor fi dezbătute probleme privind comunicațiile în lumea a treia, la nivelul satului, în perspectiva noii revoluții tehnologice. Aceasta este prima informație de deosebit interes științific și politic pe care ne-o aduce ultimul număr al publicației, din luna decembrie 1982. Acest număr cuprinde însă importante dezbateri, pe probleme din cele mai complexe și mai actuale ale lumii contemporane cum sînt: lumea în schimbare și noile doctrine economico-sociale, alimentația și irigațiile, ecologie și mediu, energia nucleară, dezvoltarea, economia mondială și populația, forumul organizațiilor guvernamentale ale națiunilor unite.

Dată fiind extensiunea și bogăția de idei a fiecăreia din dezbaterile pe care le-am enumerat ne vedem obligați ca în spațiul de care dispunem să ne referim, mai îndepărtat, doar la prima, cea consacrată noilor doctrine economico-sociale, care apar într-o lume în schimbare.

Pornind de la faptul că, cu cit „rele” economico-sociale ale lumii contemporane se agravează, cu atât mai mult problemele diagnosticului și tratamentului acestora devin mai preocupante, revista a invitat să participe la dezbateri pe Charles Levinson, secretarul general al Federației internaționale a sindicatelor muncitorilor din industria chimică, energetică și alte ramuri industriale, Shridath Ramphal, Secretarul general al Commonwealth-ului și Saburo Okita, fost ministru al afacerilor externe al Japoniei și vicepreședinte al Mesei rotunde Nord-Sud. O primă constatare a participanților o reprezintă faptul că, ... reprezentanții doctrinelor economice ortodoxe sînt de acord în a recunoaște că sistemul economic mondial trece printr-o criză gravă. Ei sînt, de asemenea, unanimi în ceea ce privește simptomele acestei crize: inflația, creșterea șomajului, răsturnări mo-

netare, doblinzile foarte ridicate, acută penurie de capitaluri, probleme de energie, dezechilibre în schimburile internaționale, îndatoriri excesive, tendințe crescînde spre protecționism”.

Dar... cu cit sînt mai unanimi în recunoașterea existenței crizei, a naturii și manifestărilor ei, cu atât sînt mai în dezacord în ceea ce privește cauzele crizei și mijloacele de a o depăși. Ambivalența și frustrațiile care rezultă din această situație au transformat teoriile clasice ale dezvoltării în tot atîtea scenarii catastrofice. După ce Adam Smith a pus bazele economiei politice, teoria și practica economică n-au dovedit prea puternice afinități reciproce. Astăzi, reprezentanții practicii economice nu se mai prea preocupă de probleme de doctrină, acestea fiind lăsate în seama „elementelor pasive ale societății: universitarii, politicienii și alți specialiști care... se torturează cu aceste teorii inaplicabile”.

Dacă facem abstracție de economia politică marxistă, susțin participanții la discuție, principalele doctrine care se înfruntă în prezent sînt teoriile keynesiste și diversele lor variante, teoriile „politicii venitului” și, mai recent, școala teoriilor „ofertei”, dragă partizanilor politicii economice a actualei administrații americane.

Explicația acestei situații constă în faptul că doctrinele contemporane, avîndu-și sursele în economia politică anglo-saxonă sînt toate teorii generale, care pornesc de la principiul că statul-națiune și economia națională constituie mediul economic natural, iar guvernul național agentul prim al oricărei politici economice. Prin această optică, ele neglijează, pe de o parte, întreprinderea, cu structurile și interacțiunile sale economice, specifice, ca factor de producție, iar, pe de altă parte, problemele economice internaționale, pe care le minimalizează, reducîndu-le la aspecte minore ale comerțului exterior. Aceste doctrine au eșuat, mai ales, pentru că ele nu iau în considerare transformările structurale pe care le-a cunoscut sistemul economic mondial, ca urmare a dezvoltării întreprinderilor multinaționale, a căror forță de expansiune reprezintă factorul cel mai activ al economiei moderne, care va da naștere unui nou univers: cel al unei economii supranaționale integrate.

Expansiunea cantitativă a întreprinderilor internaționale a condus la o modificare calitativă a sistemului, unele din efectele acestei evoluții fiind acela al proiectării unor întreprinderi pe o orbită mondială, plasată deasupra forțelor de gravitație ale statelor-națiuni și economiilor naționale, ceea ce periclitează și face din ce în ce mai ineficace și inoperante măsurile luate la nivelul unei singure țări.

A luat naștere, astfel, o relație parazită între întreprinderile multinaționale și economiile naționale, în care primele exploatează pe cele din urmă, dat fiind faptul că, cu cit o întreprindere se extinde pe plan internațional cu atât ea scapă influenței și controlului țării sale de origine și profită de avantajele de a satisface, potrivit intereselor sale, nevoile economiilor naționale.

Acest proces a condus la instituirea unui sistem economic cu un dublu nivel, o economie mondială în expansiune—multinaționalele suprapuse economiilor naționale distincte, la nivelul cărora se precipită procesele de recesiune, inflație, șomaj etc.

Cum vor putea fi rezolvate aceste complexe și grave probleme? Vor apărea noi doctrine și teorii care vor analiza noua situație a economiei mondiale, dar ele vor fi tot atât de divergente și de ineficace ca și cele ce le-au

precedat. Cele mai importante vor fi măsurile practice, adecvate realităților unui sistem economic mondial cu două nivele, este de părere Ch. Levinson. Abordarea regională a unora din aspectele crizei este o cale realistă în efortul de soluționare a problemelor, consideră Saburo Okita. Nevoia fundamentală a zilelor noastre o reprezintă o mai bună gestiune a economiei mondiale, este de părere dl. Shridath Ramphal. Valoarea și limitele, ca și implicațiile unor asemenea soluții, rămân a fi evaluate. Oricum, asemenea sugestii nu sînt, nici prin natura și nici prin anvergura lor, în măsură să pretindă, a răspunde integral, pe deplin valabil, marilor cerințe ale actualiei stări a economiei mondiale.

O astfel de desfășurare a proceselor a complicat situația economică mondială, a accentuat dezordinea și contradicțiile economico-sociale ale lumii contemporane, ceea ce face cu atât mai actuale și justifică eforturile îndreptate spre soluționarea corectă, în interesul popoarelor, al progresului economic și social, a problemelor teoretice și practice ale instituirii unei noi ordini economice și politice internaționale, componentă esențială a politicii externe a partidului și statului nostru.

Ștefan Costea

„The Journal of Family Welfare” (Personal, Marital and Sociological)
Vol. XXVII, nr. 4, iunie 1982

Revista indiană pe care o prezentăm apare trimestrial, la Bombay, sub egida Asociației de planning familial. Tîlul său declarat este discutarea unor puncte de vedere și informații privind familia, din punct de vedere social, cultural, al factorilor demografici, al problemelor medicale și metodelor de control al fertilității, precum și aspecte referitoare la educația pre-maritală. Toate chestiunile enunțate se relevă a fi de importanță vitală pentru India, țară în curs de dezvoltare, cu probleme demografice deosebite, care a ajuns pe locul doi în lume, ca număr de locuitori.

Ceea ce se remarcă de la început, din lectura primelor articole, este seriozitatea deosebită cu care sînt tratate subiectele respective, abordarea deschisă a realității, cu conștiința faptului că numai prin cunoașterea nedistorsionată a adevărului se pot lua măsuri eficiente. Aproape fiecare pagină, scrisă pe înțelesul publicului larg, reprezintă și o încercare de educație a maselor, de explicare a politicii duse de guvern în domeniul demografiei.

Sunita Jain și Parul Dave¹ tratează pe larg problema, simplă în aparență, a relațiilor conjugale. În cadrul unui cuplu, rareori înțelegerea deplină se instaurează instantaneu și de la sine. De cele mai multe ori este nevoie de un efort reciproc de ajustare a două personalități la un numitor comun. Căsătoria este privită ca un proces, iar ajustările sînt dinamice și se produc tot timpul.

Aspectele diferite ale relațiilor din cuplu sînt privite într-un anumit mod de către soț, în alt mod de către soție. De asemenea, pe grupe de vîrstă există diferențe mari de concepții. Autorii au efectuat și o cercetare pe grupe de vîrstă, cu rezultate interesante care pot explica, parțial, unele stări de lucruri din această țară. De exemplu, majoritatea bărbaților socotesc că responsabilitatea creșterii și îngrijirii copiilor revine în întregime femeilor. Într-o familie tipică indiană, doar bărbatul poate avea prieteni, cunoștințe în afară, femeii nefiindu-i permis acest lucru. Abia la cuplurile tinere începe să se întrevadă

„A Comparative Study of Conjugal Relationships in Young, Middle-Aged and Elderly Couples”

o depășire timidă a acestei situații, care se păstrează însă nealterată la cuplurile vîrstnice. Poate de aici apare motivul pentru care 50% din soțiile tinere se declară a fi fost fericite înainte de căsătorie, cînd puteau fi libere și independente, în comparație cu viața restrictivă care a urmat după căsătorie.

Din cauza izolării la care este supusă soția, ea este (paradoxal la prima vedere) cea care face eforturi deosebite pentru a aduce și păstra armonia în cămin.

K. Sadashivaiah² se ocupă de problema costului copiilor, domeniu în care există puține studii empirice, chiar în țările dezvoltate. Este vorba de un aspect complex care solicită intervenția sociologiei, psihologiei și științelor economice. Se știu puține lucruri privind costul actual al creșterii copiilor, în diferite straturi ale societății indiene.

Autorul schițează un tablou cu „valori generale”, în care detectează o serie de categorii, cu părți pozitive și negative, din care se poate deduce costul reprezentat de copil pentru familie: 1. *pe plan emoțional, pozitiv*, copilul aduce fericire, dragoste, companie. Aspecte negative ar fi — grija permanentă pentru sănătate, gălăgie, dezordine; 2. *pe plan economic, pozitiv*, ajutor dat în gospodărie (agricultură) îngrijirea fraților mai mici, îngrijirea părinților în vîrstă, negativ, cheltuieli pentru educație etc.; 3. *identificarea cu copiii*, pozitiv, copiii ca sursă de bucurie, negativ, restricții în viața de societate, timp mai puțin pentru nevoi personale; 4. *coeziunea mîrită a familiei*, pozitiv, continuitate a vieții de familie, negativ, neînțelegeri în educația copiilor.

Autorul consideră că o familie, care dorește să-și planifice numărul de copii trebuie să aibă în vedere categoriile amintite, cu cele două variante, în vederea realizării unui echilibru între dorințe și posibilități materiale și disponibilități spirituale.

Legătura între creșterea populației și dezvoltarea economică este analizată în studiul lui P. J. Bhattacharjee³. Este vorba de o dezbateră care durează de mult iar problema arzătoare se învîrte în jurul unei întrebări: această legătură este pozitivă sau negativă? Cu alte cuvinte, creșterea populației întîrzie sau promovează dezvoltarea economică și vice-versa. Opiniile emise au oscilat între optimism și pesimism.

Autorul este de părere că dezvoltarea socio-economică este strîns legată de creșterea populației. Analiza efectuată evidențiază însă că creșterea naturală a populației nu a in-

fluențat în mod semnificativ dezvoltarea, în schimb, migrația forței de muncă poate fi identificată cu procesul dezvoltării socio-economice. Cauzele și efectele creșterii populației și ridicarea d.p.d.v. economic a unei regiuni nu sînt pe deplin clarificate, totuși printre alți factori asociați dezvoltării urbanizării joacă și în India un rol esențial.

S. R. Mehta⁴ se ocupă de probleme legate de sănătatea mamei și copilului. Dacă mama și copilul sînt sănătoși, întregii familii se transmite o stare de mulțumire, cu consecințe directe asupra relațiilor interfamiliale, a randamentului în muncă a celor ce lucrează etc. Pentru a studia aceste efecte s-a ales o localitate din Insula Mauritius, unul din motive fiind existența unui centru de planning familial activ. Nivelul de școlaritate al celor chestionați este scăzut, peste 40% fiind analfabeți, iar restul cu pregătire primară.

Majoritatea femeilor au fost de acord cu oportunitatea îngrijirii femeii în perioada ante-natală, ca o condiție de bază a sănătății ulterioare a copilului, evitîndu-se o serie de munci mai grele. După naștere, femeile sînt conștiente de faptul că au nevoie de o alimentație diferită de cea obișnuită, în special, în perioada alăptării. Sînt redată aceste amănunte pentru a ilustra că oamenii chiar analfabeți, știu din instinct și dintr-o lungă experiență transmisă de generații o serie de lucruri despre mamă și copil care în unele țări dezvoltate au fost considerate exclusiv ca o descoperire a științei.

În privința planificării numărului de copii, părerile diferă mult între ele, o explicație fiind apartenența subiecților la culte religioase diverse care, fiecare, are anumite poziții față de acest subiect.

Revista mai cuprinde o rubrică de recenzii și note de lectură unde este prezentată pe larg o carte editată de Asociația de planning familial. Este vorba de „Population Education for the Younger Generation” care după felul în care este prezentat conținutul său justifică interesul de care se bucură în rîndul cititorilor indieni.

Toate studiile au un pronunțat caracter aplicativ, de lucru, remarcîndu-se, așa cum subliniam la început, prin deosebite lor seriozitate. Ele sînt elaborate nu pentru a fi trecute în planul de activități, ci izvorăsc dintr-o conștiință acută a datoriei ce se cere împlinită.

Dinu Țenoviei

² *Contraceptive Research on the Value and Cost of Children*

³ *Population Growth and Socio-Economic Development in India*

⁴ *Material and Child Health and Family Planning in an Island Village Locality*

„Soziologie und Sozialpolitik”, nr. 1, 1982

Profesorul dr. Winkler, Directorul Institutului de sociologie și politică socială din cadrul Academiei de științe a R.D.G., semnează *Notele preliminare* din nr. 1/1982 al revistei „Soziologie und Sozialpolitik” în care precizează faptul că prin ea Institutul deschide seria tematică de publicații intitulată „Contribuții la sociologie și politică socială”. Ea servește popularizării rezultatelor de cercetare a membrilor institutului cu un scop nu atât informativ, cât mai ales pentru stimularea unor dezbateri sau chiar polemici asupra conținutului teoretic și aplicabilității practice a acestor rezultate.

Tematica care urmează să fie abordată sub forma unor studii, rapoarte de cercetare, recenzii și protocoale de dezbateri, se va centra strict în jurul preocupărilor institutului: teoria și istoria sociologiei marxist-leniniste, confruntările cu teorii burgheze și cu practica capitalistă în domeniul sociologiei și al politicii sociale, probleme fundamentale ale dezvoltării metodologiei și metodicii sociologiei, dezvoltarea modului de viață socialist, dialectica progresului tehnico-științific, economic și social, dezvoltarea modului de viață a familiilor pentru conjugarea activității profesionale a femeilor cu cea maternă și pentru dezvoltarea demografică etc.

Studiul profesorului Helmut Steiner, *Sociologia ca știință socială marxist-leninistă*, redă aria tematică a numărului 1/1982 al acestei publicații. După o succintă dar interesantă prezentare a istoriei sociologiei marxist-leniniste, a devenirii ei ca știință pe plan internațional și în R.D.G., Helmut Steiner consacră cea mai vastă parte din studiul său, analizei teoretice cu privire la locul sociologiei marxist-leniniste în sistemul științelor. El întreprinde o analiză critică a definiției sociologiei marxist-

leniniste, cum apare în dicționarul de specialitate din R.D.G., semnată de R. Weidig; după părerea sa, Weidig nu explică suficient legăturile care există între sociologia marxist-leninistă și economia politică, respectiv socialismul științific. Dedicind acestor aspecte o parte din studiul său, Steiner regretă absența unei structurări interne și a ierarhizării valorice a fenomenelor care fac obiectul sociologiei. Structurile, funcțiile și evoluția societății ca întreg și a domeniilor ei parțiale cuprind, în concepția lui Steiner, întreaga diversitate și complexitate a fenomenelor sociale enumerate în definiția citată. Remarcând absența instrumentarului teoretic—metodologic în definirea de către Weidig a sociologiei Steiner atrage atenția, în acest sens, asupra importanței acordate analizelor sistemice în sociologie de către sovieticii G. Afanasiev și G. M. Gvișiani.

Dialectica dintre relațiile sociale și comportamentul social — tratată indeosebi de E. Hahn — cere, după părerea autorului, o elaborare mai aprofundată, pentru a fi luată în considerare în circumscrierea obiectului sociologiei.

Studiul insistă asupra acestor aspecte în subcapitole aparte, analizându-se relația dintre sociologie și materialismul istoric, respectiv diverse științe ca istoria sau psihologia.

Finalul studiului caută să arate relevanța sociologiei pentru sarcinile social-politice concrete. Este un răspuns la întrebarea ce trebuie să cunoască clasa muncitoare și partidul său revoluționar din domeniul sociologiei, în lupta sa pentru putere și în exercitarea acesteia pentru a desfășura lupta de clasă și conducerea proceselor sociale pe baze științifice.

Marta Vogl

★

Odată cu seria de publicații „Soziologie und Sozialpolitik”, Institutul de sociologie și politică socială editează, începând din 1982, un caiet intitulat „Arbeitsblätter” și care apare adiacent revistei amentite.

Cuprinsul său oglindește activitatea Centrului metodice de sociologie al laboratorului de științe sociale din cadrul Institutului de sociologie și politică socială, centru care are menirea de a oferi un instrumentar elaborat pentru culegerea, prelucrarea și interpretarea datelor. În acest scop, activitatea sa se desfășoară în patru direcții de bază: cercetări fundamentale în domeniul metodelor sociologice de cercetare; lucrări de elaborare a unor normative, standarde, programe de investi-

gare și prelucrare a datelor; activități efective de culegere a datelor empirice și prelucrarea lor directă; lucrări de înregistrare a datelor în calculatoare.

„Arbeitsblätter” și-a propus să vină în întâmpinarea problematicei metodice a cercetărilor sociologice și a fost gândit ca instrument de orientare și de sprijinire pentru acele foruri și cercetători care doresc să apeleze la Centrul metodice de sociologie. Comunicările din „Arbeitsblätter” urmăresc familiarizarea celor interesați cu noțiunile metodice de bază cu tehnologia de cercetare, cu posibilitățile și limitele de culegere a datelor empirice. Totodată, în „Arbeitsblätter” se comunică niște normative stabilite: formele sub care urmează

să fie exprimate rezultatele finale și parțiale (de exemplu în punerea problemei, structura ipotezelor de lucru, programele de interpretare a datelor etc.) în conceperea cercetărilor empirice și exigențele calitative impuse.

Unde apare necesar, comunicările pornesc de la clarificarea noțiunilor metodice, descriu, din punct de vedere metodice, procesul concret și determină rezultatul parțial într-o anumită etapă, forma și criteriile sale calitative. De exemplu, comunicarea semnată de D. Welskopf *Despre elaborarea unor modele de răspuns cu ajutorul metodelor scalare* aduce o explicare succintă a fiecăreia dintre aceste metode: scara nominală, scara ordinală, scara de intervale, scara de proporții. În contribuția sa I. Plens prezintă pachetul de programare pentru aplicarea diverselor metode statistico-matematice de prelucrare a datelor ca: analiza factorială, analiza de varianță, analiza de corelații și regresii.

„Arbeitsblätter” în prezenta ediție aduce o serie de contribuții la formularea proble-

melor, formularea ipotezelor de cercetare, conturarea indicatorilor ș.a. În partea despre culegerea datelor apar articole ca cel despre folosirea metodelor și a instrumentelor de culegere a datelor, despre testul de validare a instrumentelor de investigare, despre alcătuirea unui chestionar sociologic standardizat etc.

Problemelor de prelucrare a datelor și respectiv modelelor de standardizare a instrumentelor de cercetare și modelelor de organizare sînt dedicate ultimele două capitole.

În Cuvîntul înainte al „Arbeitsblätter” se precizează că forma acestor materiale face posibilă actualizarea, completarea sau continuarea acestora în conformitate cu noile constatări și concluzii. „Arbeitsblätter” constituie un prețios instrument de cercetare la îndemîna oricărui sociolog și merită toată atenția din partea colectivelor de specialitate în științele sociale.

Maria Vogl

„Population and development review”, nr. 2, sept. 1982

Numărul pe septembrie al revistei acoperă o arie tematică deosebit de largă, de la problemele teoretice fundamentale ale evoluției comportamentelor familiale spre aspecte practice legate de natalitate, mortalitate, imigrație etc.

În studiul semnat de John Hejnal (*Two kinds of pre-industrial household formation system*) se pune în evidență o caracteristică comună în societățile preponderent agrare și rurale („preindustriale”), atât din unele țări asiatice, cit și din Europa (în perioada pre-industrială): anume predominarea (ca normă) gospodăriilor cu un număr mai mare de membri. Articolul pune în discuție modul de formare a rolurilor în cadrul gospodăriei, relațiile dintre membrii acestora în fazele pre-industriale.

În contrast, K. Devis și O. Pietronella (*Demographic formations of new sex roles*) aduce în centrul atenției o problemă importantă a societăților avansate. În ce măsură vor dispărea sau nu aspectele diviziunii muncii legate de diferențierile naturale dintre bărbați și femei? În societățile industriale dezvoltate au loc schimbări marcante în cadrul familiei (descreșterea dimensiunii familiei, scurtarea perioadei de reproducție, creșterea vârstei medii etc.). Modificările de ordin demografic sînt direct corelate cu unele transformări de ordin social. Reducerea perioadei de natalitate în Statele Unite (la circa 30 ani pentru femei) determină modificări în preocupările și aspirațiile femeii (nelegate direct de viața fami-

lială). Articolul tratează, din această perspectivă, dezvoltarea mișcării feministe în societățile occidentale contemporane.

Problema imigrației ocupă un loc important în sumarul acestui număr al revistei. Numeroase probleme sociale cu care se confruntă Germania de Vest determină mutații radicale în politica oficială asupra imigrării și în cadrul opiniei diverselor categorii ale populației. Semnificativ în această privință, ni se pare materialul *The Heidelberg Manifest: A German Reaction to Immigration* ce reproduce un document semnat de 15 membri proeminenți ai așa-zisului „Cerc de la Heidelberg”. Autorii — după expresia revistei — descriu „degermanizarea” culturii, limbajului, caracterului național al multor germani, cerînd revenirea străinilor în locurile lor natale. Cităm din manifest: „Observăm cu un grav interes infiltrarea în cadrul națiunii germane a unor valuri de milioane de străini și a familiilor lor, infiltrare a influențelor străine în limbajul, cultura și caracteristicile noastre naționale”. (p. 636) ... milităm pentru instituirea unei asociații care, independent de partide și ideologii, va acționa pentru conservarea poporului german și a identității sale spirituale pe baza moștenirii noastre occidentale, creștine ... Fiecare popor, inclusiv poporul german, are un drept natural de a-și conserva identitatea și individualitatea sa în cadrul său de viață” (p. 637). Referindu-se la politica oficială dusă în Germania, autorii manifestului consideră că „Actuala politică

față de străini promovează dezvoltarea unei societăți multirasiale. Aceasta constituie o violare a Constituției, care obligă pe toți germanii Republicii Federale să protejeze și să apere dreptul poporului nostru la existență... Doar familii germane puternice și intacte pot conserva poporul nostru în viitor. Proprii noștri copii reprezintă singura bază pentru viitorul Germaniei și Europei" (p. 637). Se cere — în consecință — să se caute îmbunătățirea condițiilor de viață a străinilor în țările lor de origine și nu în Germania Federală pentru care „întoarcerea străinilor pe pământurile lor natale va constitui soluția ecologică și, în aceeași măsură, socială" (p. 637).

În continuare revista publică răspunsul guvernului R.F.G. la „Manifestul de la Heidelberg" din care spicuim: „Politica Guvernului Federal în privința străinilor este orientată spre: limitarea efectivă a permanentei imigrări a străinilor în Republica Federală a Germaniei; consolidarea dorinței de întoarcere acasă; îmbunătățirea integrării economice și sociale a acelor străini care trăiesc în Republica Federală a Germaniei de mai mulți ani și clarificarea drepturilor lor de rezidență" (p. 638). Limitarea imigrării constituie un principiu de bază căci „O politică statornică și eficientă de limitare a imigrației din țările care nu sînt membre ale Comunității Europene este singurul mijloc pentru asigurarea aprobării sale de către poporul german și indispensabilă pentru integrarea străinilor. Aceasta este absolut necesară pentru menținerea armoniei sociale. Înghețarea totală a angajării străinilor trebuie, de aceea, menținută, și nici un muncitor străin sezonier nu

va fi angajat. Schimbarea numelui sau a datei nașterii în scopul de a intra în țară nu va fi recunoscută de către oficialitățile germane" (p. 638).

Discuțiile — devenite publice — cu privire la problema „străinilor" (Însuși termenul folosit ni se pare plin de semnificație) reflectă o situație economică și social-politică necesară a fi luată în considerație. Așa cum arată și revista, imigrația în Germania Federală a cunoscut un mare avînt în anii '60 cînd o situație economică mai bună a permis folosirea mîinii de lucru „străine". În acele vremuri valul de imigranți — atrași în Germania Federală de motivații diferite — își găsea mai ușor folosirea în special în posturi de muncă mai puțin calificate, ce necesitau cunoștințe reduse și o sumară „socializare". Criza mondială este tot mai evidentă și în viața Germaniei Federale — și nu numai prin implicațiile sale economice. „Buni" în condițiile cerinței de forță de muncă ieftină și cu puține „pretenții sociale", imigranții încep să „nu mai renteze" (ca și alte lucruri de mai puțină utilitate practică). Cerința de păstrare a caracteristicilor „naționale" (amintind unele vechi lozinci) se dovedește o justificare ideologică pentru o politică economică și socială: imigranții sînt buni atît timp cît pot fi folosiți cu „eficiență" (pentru cine?). Discuția pune în evidență baza socio-economică precară a speranțelor de rezolvare a unor probleme pe calea imigrației, faptul că, oricînd și oricum, imigranții rămîn „străini", oricît de folositori ar fi ei în unele momente.

O. Hoffman